

Tjänsteskrivelse

Datum

2026-01-05

Vår referens

Jan Haak

Strateg

Jan.Haak@malmo.se

Lägesrapport VA SYD, Maxima 2025 STK-2025-444

Sammanfattning

MAXIMA är ett megaprojekt för att skapa ett robust och framtidssäkrat regionalt avloppsreningssystem för kommunerna Malmö, Lund, Burlöv och Lomma.

Kommunfullmäktige beslutade den 23 maj 2024 att godkänna VA SYDs förslag på investeringsavtal för MAXIMA-projektet. Av den totala projektbudgeten på 17,5 miljarder kronor fastställdes Malmö stads lånefinansiering om 14,537 miljarder kronor, indexerat till januari 2024 års penningvärde (STK-2024-518).

I ärendet gav kommunfullmäktige kommunstyrelsen i uppdrag att löpande följa projektets genomförande. Denna lägesrapport är den andra av två och sammanfattar projektet för 2025.

Förslag till beslut

Kommunstyrelsens arbetsutskott föreslår kommunstyrelsen besluta

1. Kommunstyrelsen lägger informationen till handlingarna
2. Kommunstyrelsen översänder stadskontorets lägesrapport till VA SYD för beaktande.

Beslutsunderlag

- G-Tjänsteskrivelse KSAU 260119 Lägesrapport VA SYD, MAXIMA 2025; 2:2

Beslutsplanering

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2025-03-24

Kommunstyrelsen 2025-04-02

Kommunstyrelsens arbetsutskott 2026-01-19

Kommunstyrelsen 2026-02-04

Beslutet skickas till

VA SYD

Tekniska nämnden

Stadsbyggnadsnämnden

SIGNERAD
2026-01-12

Miljönämnden
Stadskontoret, avdelningen Bolag och Kommunalförbund
Stadskontorets handläggare

Ärendet

Bakgrund

VA SYD är huvudman och ägare av de allmänna va-anläggningarna i medlemskommunerna. Förbundet ansvarar för att anlägga, förvalta och driva en väl fungerande verksamhet.

MAXIMA-projektet är en gemensam, regional lösning på en framtida hållbar och robust avloppsvattenrening. Tillsammans med berörda medlemskommuner: Burlöv, Lomma, Lund och Malmö, tog man fram ett investeringsavtal avseende genomförande av MAXIMA och som beslutades av respektive kommunfullmäktige under 2024. Tidplanen för genomförandet är beräknat till 10 år och beräknas vara färdigt år 2035.

VA SYDs förbundsfullmäktige beslutade den 27 mars 2025 styrdokumentet för Tids- och kostnadsbedömning efter genomförandebeslut (2025-02-01), Funktions- och omfattningsbeskrivning (2025-02-01) samt Program- och ekonomistyrning MAXIMA (2025-03-10). Under året har även samtliga sex anläggningsdelar godkänts avseende funktion och utformning på en högre detaljeringsnivå, motsvarande projektnivå. Därmed finns nu samtliga beslutsunderlag för anläggningsdelarna på plats och förutsättningarna för medelstilldelning är uppfyllda.

Första kvartalsuppföljningen/Q3 2025

I MAXIMAS första kvartalsrapport för juli-september, daterad 6/11, löper framdriften i allt väsentligt enligt plan. Den totala slutkostnaden för MAXIMA prognosticerades till 15 319 MSEK, vilket är 15 mkr under budget. Projektets samlade prognos visar att den totala investeringskostnaden i nuläget ligger i nivå med beslutad budget. Skillnaden

Finansieringsrapport Utfall – Prognos – Budget

Msek		Prisläge jan 2024 - utfall är löpande penningvärde**						
Anläggningsdel	Utfall ack	Bedömd återst. kostn	Prognos	Inv. Budget	Föreg. prognos		Risk medel	
	2025-09-30	Totalt	Totalt	Total	Totalt	P-Föreg P	Total	
Sjölunda ARV*	371	8 267	8 637	8 556	8 624	13	1 237	
Sjölunda pumpstation	15	807	822	821	818	4	116	
Tunnel Söder	157	2 814	2 971	3 039	2 967	4	429	
Microtunnel	0	281	281	297	281	0	42	
Summa Malmö	543	12 168	12 711	12 712	12 690	21	1 824	
Tunnel Norr	143	2 326	2 469	2 487	2 468	1	309	
Anslutning Borgeby	3	136	139	134	138	0	33	
Totalt	688	14 631	15 319	15 334	15 296	23	2 166	

* Nya Sjölunda + Automation

**Utfallet är ej tillbaka-indexerat. För 2024–2025 indikerar indexeffekten ca 6 MSEK (dvs i prisläge jan 2024 skulle utfallet vara 6 MSEK lägre).

mellan prognos och budget är marginell, vilket indikerar att projektet i dagsläget bedöms kunna genomföras inom de ekonomiska ramar som fastställts. Samtidigt är utrymmet mellan prognos och budget mycket begränsat. Små avvikelser i kostnadsutvecklingen kan därmed få direkt genomslag på den samlade ekonomin.

Inför nästa lägesrapport kommer projektets finansiering och likvidplan att uppdateras med aktuella indexförändringar. Därutöver tas en långtidsprognos för VA-taxan fram för att tydliggöra projektets långsiktiga ekonomiska påverkan.

Nedan sammanfattas de viktigaste vidtagna och pågående åtgärderna inom projektet.

Programledning

Under hösten har en ny programägare tillträtt och programledningen har stärkts. Programorganisationen omfattar nu flera centrala funktioner, där rekryteringar pågår för att minska beroendet av konsulter. Styrgruppen har förstärkts med nya medlemmar. Parallellt har organisatoriska förändringar genomförts inom VA SYD:s produktionsverksamhet i syfte att stärka Sjölunda avloppsreningsverk inför genomförandet av MAXIMA.

Upphandling

Upphandling av entreprenad av Nya Sjölunda pågår. Nästa projekteringsskede planeras att starta tillsammans med entreprenör under första halvåret 2026. Förberedelser pågår inför upphandling av tunnelentreprenaderna/schakt med planerad utskick av förfrågningsunderlag under augusti 2026 och avtalstecknande under 2027. Miljötillståndsansökan har lämnats in och arbete med kompletteringar pågår inför huvudförhandling under hösten 2026.

Avvikelser

Detaljplanarbetet i Staffanstorp har inte påbörjats enligt plan och utgör därmed en betydande avvikelse samt en kritisk tidplanpåverkan för tillståndsprcessen, eftersom detaljplanerna behöver ha nått granskningsskedet inför huvudförhandlingen i mark- och miljödomstolen hösten 2026.

Omfattningen av säkerhetsskyddsarbetet är ännu inte fullt klarlagd, vilket kan påverka programmets framdrift, och arbete pågår för att tydliggöra omfattning och rutiner.

För tunnelprojektet har risken ökat för mer omfattande och kostsamma åtgärder kopplade till betongens beständighet i takt med att projekteringen inletts.

Masshantering

Arbetet med att ta fram en samlad masshanteringsplan pågår, inklusive ekonomiska kalkyler och fortsatt dialog om avtals- och markfrågor tillsammans med Malmö stad.

Elförsörjning

Utredning och beslutsunderlag avseende framtida elbehov för Sjölunda och kostnadsfördelning för elförsörjning har tagits fram och utgör underlag för fortsatt planering. Arbetet har skett i dialog och samförstånd med E.ON.

Stadens organisering

Kommunfullmäktige har uppdragit åt kommunstyrelsen att närmare följa MAXIMA-projektets genomförande. Stadskontoret har etablerat en ledningsstruktur och en process med mötesfora med berörda förvaltningar. Representanter för stadskontoret deltar i samtliga mötesfora tillsammans med VA SYD och bereder underlag inför Malmö stads ägarnämnd och kommunstyrelsen.

Utredningsuppdrag avseende avfallshanteringens organisatoriska förutsättningar

I samband med Lägesrapport MAXIMA 2025:1 (STK 2025-444) beslutade kommunstyrelsen den 2 april 2025 att uppdra till stadskontoret att undersöka de organisatoriska förutsättningarna gällande avfallshanteringens inom VA SYD. Syftet är att möjliggöra för VA SYD att fokusera på sitt kärnuppdrag och MAXIMA-projektet.

Malmö och Burlövs kommuner ingick 2015 ett samarbetsavtal enligt vilket Malmö stad ansvarar för beställarfunktionen inom avfallshanteringens för Burlövs kommun. Inom ramen för avtalet gavs kommunalförbundet VA SYD i uppdrag att utföra avfallshanteringens i båda kommunerna.

Kommunstyrelsens arbetsutskott beslutade 2025-05-26 om Utredningsdirektiv gällande avfallshanteringens organisatoriska förutsättningar (STK-2025-673).

En styrgrupp med representanter från Malmö stad (stadsdirektör, ordförande), Burlövs kommun, VA SYD och SYSAB AB har lett arbetet, med administrativt stöd från stadskontoret. Mellan styrgruppsmötena har regelbundna arbetsmöten hållits, faktaunderlag tagits fram och remissförslag beretts, med stöd av externa konsulter. På uppdrag av styrgruppen har en analys genomförts gällande förutsättningarna för en verksamhetsövergång av avfallsinsamlingen från VA SYD till SYSAB. Analysen omfattar nulägesbeskrivning, konsekvensanalys samt en sammanvägd bedömning av för- och nackdelar utifrån berörda aktörers perspektiv.

Leveransförmåga och styrning

Avfallsavdelningen på VA SYD har i dag hög leveransförmåga, effektivitet och tydligt ägarskap. Kommunerna behöver stärka huvudmannastyrning och beställarkompetens, inklusive viss myndighetsutövning. En verksamhetsöverlåtelse till SYSAB bedöms kunna ge samlad kompetens, lägre strukturkostnader, tydligare helhetsperspektiv och ett enhetligt varumärke. Avfallsinsamlingen bedöms kunna bedrivas med likvärdig eller högre effektivitet i SYSABs regi.

Synergier

En övergång till SYSAV skapar förutsättningar för skalfördelar och samordningsvinster, särskilt inom HR, upphandling, verksamhetssystem, kundtjänst och stödfunktioner. Verksamhetsnära synergier är beroende av upphandlingscykler och möjligheten att konsolidera entreprenader, där mindre kommuner bedöms få störst nytta genom ökade volymer.

Juridiska aspekter

Det finns inga juridiska hinder för att SYSAV bedriver avfallsinsamlingen i stället för VA SYD. Kommunerna behåller dock ansvaret för beslut om dispenser och ersättningar för förpackningsinsamling. En verksamhetsövergång kräver att kommunerna återtar ansvaret och genomför en tjänstekoncessionsupphandling enligt LUK. SYSAVs bolagsordning bör säkerställa tillämpning av kommunal kompetens- och självkostnadsprincip.

Separation och integrationsfrågor

Avfallsavdelningen är organisatoriskt fristående från VA SYD, men VA SYD tillhandahåller i dag omfattande stödfunktioner. SYSAV behöver förstärka sina stödfunktioner och lokaler för cirka 25 nya medarbetare, samtidigt som kommunerna måste stärka huvudmannaskap och beställarfunktioner. SYSAV har erfarenhet av liknande integrationer. Både separation och integration förutsätter detaljerad planering för att säkerställa kostnadseffektiv drift och minimera störningar.

Den 15 december 2025 beslutade kommunstyrelsens arbetsutskott utan eget ställningstagande, att sända utredningen på remiss till tekniska nämnden, Burlövs kommun, VA SYD och SYSAV AB med svar senast 24 mars 2026.

Nationella VA-utredningar och granskningar

De senaste nationella utredningarna inom vatten- och avloppsområdet – SOU 2024:82 *Ökad VA-beredskap* och SOU 2023:72 *En enklare hantering av vattenfrågor vid planläggning och byggande* – pekar på behovet av stärkt beredskap och krisresiliens, förbättrad myndighetssamordning samt långsiktigt hållbara förutsättningar för VA-försörjningen. Sammantaget indikerar utredningarna en förskjutning mot ett mer proaktivt och helhetsorienterat synsätt på VA-försörjningen som samhällskritisk funktion.

I Riksrevisionens rapport 2025:2, *Tillgången till kommunalt vatten och avlopp – statens insatser för allmänna vattentjänster*, granskas om statens insatser gentemot kommunerna avseende deras ansvar att tillhandahålla allmänna vattentjänster är effektiva. Riksrevisionen drar slutsatsen att insatserna brister i flera avseenden exempelvis betonas behovet av bättre statlig samordning, tydligare vägledning till kommunerna samt mer systematisk uppföljning av drift, underhåll och långsiktig planering.

Stadskontorets bedömningar

I koordineringen av Maxima-projektet har stadskontoret deltagit som en del i projektets organisation, på ledningsnivå och med ekonomisk samt juridisk expertis. Det är stadskontorets bedömning att samverkan och dialog internt inom Malmö stads organisation och med VA SYDs programledning fungerar väl.

Vad gäller MAXIMA-projektets ekonomiska balans kan det konstateras att den är känslig för förändringar. Den låga marginalen ställer höga krav på noggrann uppföljning, realistiska antaganden i prognoserna och en stabil genomförandeplan för att säkerställa att budgetramen kan hållas under hela projektets genomförande. MAXIMA-projektets finansiella planering förutsätter ett nära samarbete mellan Malmö stad och VA SYD i frågor som rör årliga budgetbeslut, beslut om VA-taxa samt taxans långsiktiga intäkts- och kostnadstäckning.

För MAXIMAs samtliga anläggningsdelar är det viktigt med löpande second opinion och regelbunden riskhantering såsom successiv kalkylering eller motsvarande metod, marknadsrisk, upphandlingsrisk, kompetensrisk samt risker kopplade till tillstånd, elförsörjning, masshantering och planfrågor.

Ansvariga

Henrik Loveby Avdelningschef

Andreas Norbrant Stadsdirektör